

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Стрімкий розвиток світових кризових явищ суттєво погіршив результати діяльності вітчизняних підприємств та перспективи їх розвитку. Станом на липень 2009 р. в Україні зареєстровано 1 182 249 суб'єктів підприємницької діяльності зі статусом юридичної особи, серед них частка підприємств, діяльність яких є збитковою, становить 37,3% [1]. Основними негативними факторами, що впливають на кінцеві результати діяльності промислових підприємств, є погіршення умов торгівлі на міжнародних ринках сировинних товарів та товарів низького технологічного переділу (металу, добрив); скорочення попиту на продукцію як інвестиційного, так і проміжного споживання в країнах – торговельних партнерах; зниження внутрішнього попиту населення, державного і приватного секторів на продукцію вітчизняної промисловості; падіння платоспроможності підприємств внаслідок неможливості залучення кредитних коштів [2]. На нашу думку, зниження платоспроможності вітчизняних підприємств відбулося під впливом цілого комплексу факторів.

Платоспроможність трактують як здатність підприємства виконувати свої кредитно-фінансові зобов'язання, передусім сплачувати борги. Оцінюють платоспроможність за показниками, які характеризують наявність окремих видів активів, визначених об'єктами платіжних засобів, в розрахунку на поточні зобов'язання підприємства. Зміна величини показників платоспроможності може відбутися з двох причин: зміни платіжних засобів і зміни поточних зобов'язань. Платіжні засоби – це активи, що можуть бути використані підприємством для здійснення розрахунків за платіжними зобов'язаннями, а платіжні зобов'язання – це борги підприємства за реалізовані йому активи, надані послуги, виконані роботи та визначені до сплати вимоги. Рівень платоспроможності підприємства може швидко змінюватися: на певну дату підприємство платоспроможне, а в найближчому майбутньому можуть виникнути проблеми внаслідок настання термінів розрахунку чи відсутності для цього коштів. До причин неплатоспроможності відносять: невиконання плану виробництва і реалізації продукції, підвищення її собівартості, недоотримання запланованого прибутку і, як результат, нестача власних джерел фінансування тощо [3].

Така ситуація істотно ускладнилася в умовах економічної кризи. Відбулося зниження сукупного попиту через високу інфляцію (за даними Держкомстату ціни у липні 2009 року зросли, порівняно з червнем, на 99,9%, тобто у два рази [1]), зменшення номінальних доходів населення та скорочення банками споживчого кредитування. Хоча фінансові ресурси багатьох суб'єктів господарської діяльності акумульовані саме в запасах готової продукції, попит на яку зменшився.

Дефіцит ліквідних коштів призвів до проблем розрахунків з контрагентами. Внаслідок цього було запущено циклічний процес нарощування дебіторської та кредиторської заборгованості промислових підприємств. Станом на 1.01.2008 р. дебіторська заборгованість підприємств зросла на 33,6 % порівняно з початком року і становила 706,7 млрд. грн [1]. Це, у свою чергу, уповільнило темпи товарообігу і в умовах обмежених можливостей залучення коштів призвело до погіршення платоспроможності підприємств.

Особливо негативно на платоспроможність підприємств позначилася банківська криза. Кредити – це основне джерело розвитку бізнесу. Однак сьогодні високі позикові проценти (майже 25% на рік в гривнях) роблять кредити недоступною розкішшю [4]. Станом на 18 вересня 2009 року в 14 комерційних банках (зі 184, що діють в Україні) було введено тимчасову адміністрацію Національного банку України та мораторій на виконання банком зобов'язань перед кредиторами, а саме: ТОВ «Укрпромбанк», АКБ «Національний кредит», ВАТ КБ

«Надра», ТОВ КБ «Західкомбанк», АКБ «Трансбанк», ВАТ Банк «БІГ Енергія», ВАТ «РОДОВІД БАНК», АБ «Банк регіонального розвитку», ТОВ КБ «АРМА», ВАТ «Селянський комерційний банк «Дністер», ВАТ «КБ «Володимирський», ВАТ «Банк Столиця», ВАТ «Інпромбанк», КБ «УФГ»- ТОВ. Чистий збиток банківської системи за січень-серпень 2009 року досяг 20,503 млрд. грн (в серпні – 2,142 млрд. грн, в липні – 4, 04 млрд. грн [1]), що пов'язане з вищими темпами зростання видатків банків порівняно з прибутками. Зрозуміло, що в таких умовах банківська система і суб'єкти підприємницької діяльності не можуть співпрацювати.

Слід відзначити, що в межах монетарної політики Національний банк України вже знизив облікову ставку та ставки рефінансування. Хоча ситуація з кредитуванням може покращитися лише після реалізації заходів, спрямованих на розширення платоспроможного попиту в країні. Сьогодні банківській системі нема кого кредитувати – немає позичальників. Підприємство може отримати кредит, але йому досить проблематично продати продукцію, тому що на неї немає попиту. Дешеві та доступні кредити з'являться тоді, коли пожвавиться попит і знизиться тиск на бізнес. На важелі фінансової політики навряд чи можна розраховувати, оскільки зниження податкового тиску маловірогідне в умовах обмеженості джерел наповнення бюджету.

Деякі науковці і практики вважають, що в умовах різкого скорочення обсягів банківського кредитування підприємств альтернативою коротко- і середньострокового кредитування суб'єктів господарювання можуть стати вексельні розрахунки, що забезпечить розвиток економіки, дозволить уникнути бартерних розрахунків з неминучою тіннізацією економіки і зменшенням податкових платежів до Державного бюджету. Для прикладу, до кінця року, за прогнозами експертів, частка бартеру в товарообігу українських підприємств може досягти 20-25%, тобто банківська система країни втратить близько 155 млрд. грн [5]. Оформлення заборгованості векселями дасть змогу активізувати платежі, погасити взаємні заборгованості шляхом проведення взаємозаліків, скоротити дебіторсько-кредиторську заборгованість і зменшити прострочену заборгованість між підприємствами.

Таким чином, подолання кризи платоспроможності сприятиме розвитку національної економіки та підвищенню суспільного добробуту, але для цього потрібно не лише оптимізувати діяльність самим підприємствам, а й прийняти обґрунтовані економічні рішення на загальнодержавному рівні.

Література:

1. www.ukrstat.gov.ua
2. *Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи* – К.: НІСД, 2009.
3. *Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г. Економічний аналіз: Підручник / За ред. проф. А.Г. Загороднього - 3-ге вид., перероб. і доп. – К: Знання, 2008.*
4. www.prostobank.ua
5. www.interfax.com.ua

Табака Н. М.
студ. гр. ЕОА-41

Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Сажинець С. Й.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПЕРЕРОБИМ ПІДПРИЄМСТВОМ ОПЕРАЦІЙ З ДАВАЛЬНИЦЬКОЮ СИРОВИНОЮ

В умовах нестабільного функціонування економіки України і пов'язаного із ним випереджаючого зростання цін на товари та послуги у порівнянні із цінами на сировину та матеріали (далі – сировина) набуває значного розвитку давальницька схема виготовлення та